

Ксенія Попкова, здобувачка вищої освіти
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
Віта Тебенко, к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки та бізнесу
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Дмитра Моторного,
м. Запоріжжя, Україна

РОЗВИТОК ВІРТУАЛЬНОГО ТУРИЗМУ ЯК ВІДПОВІДЬ НА ГЛОБАЛЬНІ ВИКЛИКИ

Актуальність дослідження. Сучасний світовий туризм переживає трансформацію під впливом глобальних викликів, серед яких пандемія COVID-19, воєнні конфлікти, обмеження на міжнародні подорожі, а також екологічні ризики. У цьому контексті зростає потреба у нових, безпечних, екологічних та доступних форматах подорожей. Одним з таких напрямів є розвиток віртуального туризму – інноваційного сегмента, що стрімко розвивається на стику цифрових технологій, культури та туризму [1].

В Україні цей напрям активно розвивається завдяки впровадженню інноваційних технологій, освітніх і культурних ініціатив, а також підтримці з боку туристичних операторів. Віртуальні подорожі стають більш доступними, інтерактивними та привабливими для різних цільових аудиторій, зокрема молоді, людей з інвалідністю, закордонних туристів та внутрішніх переміщених осіб. Це не лише створює нові можливості для зростання туристичної галузі, а й сприяє популяризації української культурної спадщини на міжнародному рівні.

Віртуальний туризм передбачає цифрове відтворення культурних, природних чи історичних об'єктів, доступне користувачеві через комп'ютер, смартфон або VR/AR-технології. Найбільш поширеними форматами є 3D-тури музеями, 360° відеоекскурсії, доповнена реальність (AR) у додатках, а також повноцінні віртуальні подорожі [2]. Відомими прикладами є Google Arts & Culture, VR-тури до Лувру, Британського музею, а в Україні – інтерактивні віртуальні екскурсії Софійським собором та Музеєм Голодомору.

Основні переваги віртуального туризму[3]:

- доступність для людей із фізичними обмеженнями або без змоги подорожувати;
- економічність для користувача і організатора;
- екологічність – зменшення впливу на довкілля;
- збереження культурної спадщини через цифрову архівацію;
- інтерактивність і привабливість для молодіжної аудиторії через гейміфікацію.

Віртуальний туризм має потенціал стати додатковим джерелом доходів для культурних установ, платформою для збереження історичної пам'яті, інструментом культурної дипломатії. В умовах повоєнного відновлення України цифровізація культурних просторів та створення віртуальних туристичних маршрутів може стати ефективною стратегією промоції безпечних регіонів та підтримки культурного іміджу країни [4].

Таблиця 1

Основні напрями застосування віртуального туризму

Напрямок застосування	Суть	Приклади
Віртуальні екскурсії по музеях і культурних об'єктах	Цифрове відтворення культурного об'єкта для віртуального перегляду через 3D, 360° або VR	Google Arts & Culture, VR-тури Лувру, Софія Київська, Музей Голодомору
Туризм для людей з обмеженими можливостями	Надання можливості подорожувати людям із порушеннями мобільності або здоров'я	VR-подорожі по Європі, мобільні застосунки з аудіогідами
Промоція туристичних напрямів і маркетинг	Інструмент для залучення туристів та рекламування локацій	3D-тури готелями, Visit Ukraine, Ukraine NOW
Туризм у зонах із обмеженим доступом	Доступ до небезпечних або заборонених територій у віртуальному форматі	Віртуальний тур Чорнобильською зоною, Антарктида, космос
Освітній туризм	Навчальні подорожі з культурним та історичним контентом	VR у школах, тури «Слідами Шевченка», «Міста Європи»
Подієвий туризм	Участь у фестивалях і заходах через віртуальні платформи	Burning Man Online, концерти у Fortnite та метавсесвітах
Архівування та збереження культурної спадщини	Цифрове збереження пам'яток через 3D-моделювання	цифрове збереження архітектурних пам'яток у зонах конфлікту

Проте цей напрямок стикається з низкою викликів, які впливають на якість і доступність послуг. До них можна віднести:

1. Висока вартість обладнання та розробки контенту. Створення якісних 3D-панорам, інтерактивних турів та VR-додатків потребує значних інвестицій, що може бути суттєвим бар'єром для малого і середнього бізнесу.

2. Технічні обмеження і проблеми. Недосконалість технологій, залежність від швидкості інтернет-з'єднання, сумісність із різними пристроями можуть знижувати якість користувацького досвіду і викликати дискомфорт.

3. Відсутність повного фізичного досвіду. Віртуальні тури не можуть передати запахи, смаки, тактильні відчуття, що обмежує емоційне занурення і аутентичність вражень.

4. Психологічний дискомфорт і «підміна реальності». Людський мозок усвідомлює, що віртуальний тур - це не справжня подорож, що може знижувати емоційну залученість і запам'ятовування.

5. Залежність від електронних носіїв і цифрової інфраструктури. Відсутність доступу до сучасних гаджетів або нестабільний інтернет обмежують аудиторію, особливо у віддалених регіонах.

6. Недостатній рівень технологічних компетенцій. Для розвитку віртуального туризму потрібні кваліфіковані фахівці, яких поки що недостатньо, а також підтримка держави у навчанні і розвитку інноваційних проєктів.

Можливості віртуального туризму суттєво розширюють межі традиційного туристичного досвіду, долаючи бар'єри простору, часу та безпеки. Завдяки цифровим технологіям стало можливим знайомство з культурною спадщиною, архітектурними пам'ятками та туристичними об'єктами без необхідності фізичного переміщення. Це особливо актуально в умовах, коли реальні подорожі обмежені або унеможливлені через пандемії, збройні конфлікти, природні катастрофи чи інші форс-мажорні обставини.

Цей формат забезпечує не лише доступність, але й сприяє збереженню та популяризації культурної спадщини. Цифрова архівація, візуалізація та трансляція культурного контенту дозволяють зберігати національну ідентичність, формувати історичну пам'ять і поширювати знання серед широкої аудиторії – як в Україні, так і за її межами.

Окрему цінність має екологічна складова віртуального туризму. Зменшення фізичного навантаження на туристичні об'єкти, мінімізація транспортних викидів і раціональне використання ресурсів відповідають принципам сталого розвитку та сприяють збереженню навколишнього середовища.

Висновки. Таким чином, віртуальний туризм виступає не лише технологічною інновацією, а й соціально значущим інструментом у сфері туризму, культури, освіти та екологічної безпеки. Його подальший розвиток є важливим напрямом для формування сучасної, інклюзивної та стійкої моделі туристичної діяльності в Україні.

Список використаних джерел

1. Petrov V. Virtual tourism in the context of digital transformation. *Journal of Tourism Research*. 2022. № 4. P. 12–18.
2. Тебенко В. М., Завадських Г. М., Лисак О. І. Інноваційні складові відновлення сфери туризму. *Бізнес-навігатор : наук.-вироб. журн.* 2022. № 3 (70). С. 70–75.
3. Маркович Л. І. Перспективи розвитку віртуального туризму в Україні. *Культурологічні студії*. 2023. № 2. С. 101–105.
4. Хархаліс Т., Богатирьова Г., Моргулець О., Овдюк О., Тебенко В. Оцінка впливу інноваційних технологій на управління туристичними послугами. *Африканський журнал прикладних досліджень*. 2025. Т. 11. № 1. С. 134–145.